

**Jerzy Gąsowski, Dariusz
Makowski, Małgorzata
Daszkiewicz, Elżbieta
Kołosowska, Stanisława
Walendo, Rafał
Maciszewski, Sławomir Roszyk**

**Płock. Zespół Staromiejski, ul.
Grodzka 12, 2-6, Pl. Marcelego
Nowotki 14-16**

Informator Archeologiczny : badania 19, 171-173

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nad poziom łąk. Płaszczyznę nasypu otoczono czerstokolem, a w jego południowo-zachodniej partii, na grubym piasku glinianym, postawiono "dom pański". Forma jego nie jest już możliwa do określenia, a problem rekonstrukcji zabudowy siedziby dodatkowo utrudnia fakt, iż wilgotny teren uniemożliwiał zagłębianie dolnej kondygnacji budynków w grunt. Dom nie posiadał jednak ani pieca kaflowego, ani szych okiennych. Otaczały go ulokowane obok budynki gospodarcze, pozostała część plateau nie była zabudowana i pełniła rolę dziedzińca. Mimo, że wśród 14,5 tysięcy zabytków ruchomych /zgromadzonych w ciągu 2 kampanii/ nie znaleziono tzw. dobrych datowników, sądzić należy, że opisany obiekt funkcjonował w XIV i I połowie XV w. Notatka dotycząca "castrum" w Orłowie pochodząca z 1424 r. odnosi się więc do późnych etapów użytkowania siedziby Juroszyców-Orłowickich.

Około połowy /lub po połowie/ XV w. obiekt został świadomie opuszczony, co wynikać mogło tak z niewygod zamieszkiwania tego dość podmokłego miejsca, jak i z niemożności zlokalizowania obok siedziby zaplecza folwarcznego. Do dziś zespół podworski znajduje się około 300 m od kopca, na krawędzi doliny Brury.

Materiały znajdują się w Katedrze Archeologii UL, obszerniejsze sprawozdania w archiwum WKZ w Płocku.

Badania zostały zakończone.

OSTROŁĘKA
Grodzisko "Stare Miasto"
osada przyrodowa

patrz
wczesne średniowiecze

FACZKÓW
woj. opolskie

Konserwator Zabytków Archeologicznych
w Opolu

Badania prowadzili mgr Klemens Macewicz /autor sprawozdania/,
mgr Wacław Romiński i mgr Andrzej Kozlar. Pierwszy sezon
badań. Studnia średniowieczna.

Znalezisko dokonane zostało podczas robót ziemnych, związanych z odbudową kamieniczki w obrębie staromiejskiej części Faczkowa, przy ul. Wojska Polskiego 17, u podnóża wewnętrznego łąca muru obronowego miasta, na głębokości około 3 m.

Blizsze rozpoznanie wykazało, że jest to bardzo dobrze zachowana studnia posiadająca szczelną, cylindryczną cembrowinę zbudowaną z dwóch połówek wydrążonego pnia dębu. Średnica kołstego otworu cembrowiny wynosiła około 75 cm. Z zasypiska studni wydobyto ułamki średniowiecznych naczyń glinianych, kości zwierzęce, szkwaiki skóry i kawałki tkanin. Ponadto znaleziono, w górnej części obiektu, zestaw uszkodzonych narzędzi ciesielskich.

Z uwagi na bardzo trudne i niebezpieczne warunki eksploracji, nie udało się dokończyć studni do dna. Można tylko przypuszczać, że jej pełna głębokość wynosiła od 2,65 do około 3 m.

Zabytki i dokumentacja przekazane zostały do Muzeum w Nysie.

Nie przewiduje się kontynuacji badań.

PARCHANKI, gm. Dąbrowa Elżkupa
woj. bydgoskie
Stanowisko 12

patrz
okres wpływów rzymskich

PAWŁOWO, gm. Czermiejevo
woj. poznańskie

patrz
okres wpływów rzymskich

PŁOCK
Zespół Staromiejski
ul. Grodzka 12, 2-6
Pl. Marcelego Nowotki 14-16

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii
Zespół Badawczy - Płock

Kierownik programu naukowego - prof. dr hab. Jerzy Gąssowski,
kierownik badań - mgr Dariusz Makowski, w badaniach udział
wzięli: mgr mgr Małgorzata Daszkiewicz, Elżbieta Kolożewska,
Stanisława Walendo, Rafał Maciszewski, Sławomir Roszyk. Finan-
sował Urząd Gospodarki Komunalnej i Mieszkanowej Urzędu
Miejscowego w Płocku. Czwarty sezon badań. Zespół staromiejski.

Badania archeologiczne Starego Miasta Płocka prowadzone w 1985 r. są kontynuacją wykopalisk z lat 1982-1984, realizowanych przez Zespół Badawczy w ramach Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej PP PKZ O/Warszawa. Prace prowadzone na następujących stanowiskach:

Stanowisko I, ul. Grodzka 13

Wykop XIII, powierzchnia 40 m², głębokość 3,0 m od powierzchni terenu. Badano zaplecze gospodarcze dzielnicy miejskiej. Najstarsze ślady ludzkiej działalności pochodzą z końca XIII w. Odkryto część przyziemia budynku wykonanego w konstrukcji szkieletowej ze ścianami szalowanymi deskami, wymiary obiektu 3,2 x 3,3 m. Na środku znajdował się piec gliniany z bardzo dużym naczyniem glinianym, umieszczonym w środku paleniska, uprzednio prawdopodobnie nad paleniskiem. Obiekt pełnił funkcje gospodarcze i datowany jest na koniec XIII i początek XIV w.

Oprócz tego odkryto fragment budynku o konstrukcji szkieletowej datowanego na I połowę XIV w. oraz piwnicę z dużą ilością bardzo dobrze zachowanych naczyń ceramicznych datowanych na I połowę XVI w. W poziomie datowanym na koniec XV-I połowę XVI w. odkryto najstarszą, moszczoną drewnem nawierzchnię ul. Stanisława Małachowskiego. Odkryto również pierwszą kamienną nawierzchnię tej ulicy datowaną na połowę XIX w.

Prace archeologiczne będą kontynuowane na tym stanowisku w 1986 r.

Stanowisko II, ul. Grodzka 2-6

Wykop IVB, IVC, IVD o łącznej powierzchni 136 m² i średniej głębokości 3,2 m od powierzchni terenu.

Badania prowadzone na tym stanowisku /wykop IVA/ były kontynuacją prac z 1983 r. Miały one na celu uściślenie datowania, momentu wytyczenia i sposobu podziału miejskiego bloku przyrynkowego zawartego pomiędzy ulicami Grodzką, Kosią, Stanisława Małachowskiego. Najstarsze ślady osadnictwa pochodzą z końca XV w. Odkryto bardzo dobrze zachowane fragmenty dwóch budynków o konstrukcji szkieletowej ze ścianami szalowanymi deskami, bez urządzeń grzewczych /wykop IVB, IVC/. W narożniku jednego z budynków /wykop IVC/ odkryto wkopaną beczkę dębową. Obiekty te datowane są na koniec XV w. i pełniły prawdopodobnie funkcje gospodarcze. Na początku XVI w. datowane są dwa obiekty mieszkalne wykonane w konstrukcji szkieletowej, ze ścianami szalowanymi deskami i polepionym warstwą polepy z zachowaną malaturą w kolorze jasnożółtym i jasnoniebieskim na podkładzie wapniowym. W tym przypadku jednak należy się liczyć z możliwością odbarwienia na skutek wpływu środowiska lokalnego. Każdy z budynków w swym narożniku północno-zachodnim posiadał kaflowe piece grzewcze, których fundamenty wraz z dużą ilością kafli mikołajowych zachowały się w bardzo dobrym stanie. Wnętrza były moszczone podłogami z desek na legerach. Oba budynki posiadały izolację poziomą wykonaną z warstwy lekko schudzonej gliny o grubości do 15 cm. Brak izolacji pionowej wskazuje na możliwość istnienia podcieni lub daleko wyprowadzonych okapów. Obiekty te uległy spaleniu, dzięki czemu w warstwach polepy zachowały się liczne bardzo dobrze czytelne szczegóły konstrukcyjne umożliwiające odtworzenie poszczególnych elementów budynków, w tym stropów. Budynki sfinalizowane były przy wewnętrznej ulicy gospodarczej tzw. "miedzuch" z nawierzchnią moszczoną deskami, układanymi wzdłużnie, co wyklucza istnienie w tym przypadku trakcji konnej. W poziomie datowanym na koniec XVI w., początek XVII w. odkryto najstarszą nawierzchnię ulicy Koziej, wykonaną ze starannie układanego bruku. Do ulicy przylegały z obu stron płoty o konstrukcji sumikowo-łatkowej, których dolne partie zachowały się do dziś w bardzo dobrym stanie.

Prace archeologiczne na tym stanowisku będą kontynuowane w 1986 r.

Stanowisko VIII, Pl. Marcelego Nowotki 14-16

Wykopy XI B, XI C o łącznej powierzchni 136 m² i średniej głębokości 5 m od powierzchni terenu oraz wykop XV o powierzchni 33 m² i średniej głębokości 3,0 m od powierzchni terenu.

Badania były kontynuacją prac z 1984 r. i miały na celu określenie charakteru osadnictwa w gospodarczej części dzielnicy przyrynkowych. Odkryto część przyziemia dużych obiektów architektonicznych wykonanych w konstrukcji szkieletowej z poziomem użytkowym utwardzonym polepą wzmocnioną rusztem drewnianym. Duże średnice słupów nośnych konstrukcji szkieletowej przemawiają za istnieniem kilku kondygnacji tego obiektu. Przemaczenie obiektów nie jest ostatecznie wyjaśnione i będzie badane w 1986 r. Datowanie: koniec XVII w. i początek XVIII w. W poziomie datowanym na XVII w. odkryto uliczkę gospodarczą moszczoną drewnem tzw. "miedzuch". Granice jaką ona wyznacza, jest czytelna do dziś w układzie przestrzennym tej części miasta. Na terenie całego stanowiska odkryto 5 studni drewnianych datowanych na okres od XV do XVIII w. W studni datowanej na XVI w. odkryto bardzo dużą ilość naczyń ceramicznych oraz bardzo dobrze zachowany instrument muzyczny zwany "gębalami płockimi". W wykopie XI C, w spągu warstw kulturowych, odkryto wyraźne/czytelne ślady orki wykonywanej prostym narzędziem ornym. W warstwie tej nie natrafiono na żadne materiały archeologiczne umożliwiające dokładne datowanie znaleziska. W stropie warstw calcowych /głina zwalowa/ odkryto liczne wyrobiska o charakterze kopalnianym, trudne do powiązania z wyżej występującymi warstwami kulturowymi. Wobec faktu znalezienia w tym wykopie, w naturalnym słoju, kilku bryłek bursztynu kopalnego można przypuszczać, że są to pozostałości po pozukwaniach tego kamienia w minionych epokach.

Prace w wykopie XI C będą kontynuowane w 1986 r.

Wykop XV, Pl. Marcelego Nowotki 14-16. Badania miały na celu wyjaśnienie charakteru zabudowy dzielnicy miejskiej w części maksymalnie zbliżonej do południowej pierzei Rynku Starego /dziś Pl. Marcelego Nowotki/. Początki osadnictwa datowane są na XV w. W wyniku badań odkryto fundament kamienny obiektu o nieznanym przeznaczeniu. Do wykonania fundamentu użyto dodatkowo cegły rozbiórkowej pochodzącej prawdopodobnie z przebudowy kościoła św. Michała, znajdującej się na sąsiedniej posesji należącej do LO im. St. Małachowskiego. Przebudowa ta datowana jest na XVII w. i znajduje potwierdzenie w źródłach pisanych.

Prace w rejonie tego wykopu nie będą kontynuowane.

W sezonie badawczym 1985, przebadano metodami archeologicznymi 345 m² powierzchni miasta oraz 240 m² powierzchni w trakcie wykonywania sondażu archeologiczno-architektonicznych i nadzorów archeologicznych nad ziemnymi pracami budowlanymi. Ogółem pracami archeologicznymi objęto 585 m². Od grudnia 1985 r. prowadzone są badania dendrochronologiczne w oparciu o próbki uzyskane z konstrukcji drewnianych odkrytych podczas badań archeologicznych Starego Miasta Płocka. Prace te wykonuje Pracownia Konserwacji Drewna Zabytkowego Oddziału Badań i Konserwacji PP PKZ O/Warszawa. Skomplikowane konstrukcje drewniane oraz cały wykop XVC wraz ze studniami posiadają dokumentację fotograficzną, wykonaną przez Katedrę Fotogrametrii Politechniki Warszawskiej.

W wyniku badań archeologicznych w 1985 r. uzyskano: 4.811 zabytków ceramicznych, 1.918 szt. kość zwierząt, 98 zabytków metalowych, 71 zabytków szklanych, 11 zabytków skórzanych.

Zabytki archeologiczne i dokumentacja znajdują się w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Prace kameralne i terenowe będą kontynuowane w 1986 r.

PODRZECZE
woj. łeszczyński
Stanowisko 3

patrz
epoka brązu

POLA GRUNWALDU, gm. Stębark
woj. olsztyński

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury Materialnej
Zakład Archeologii Polski Środkowej
w Łodzi

Badania prowadził doc. dr hab. Andrzej Nowakowski przy współudziale: dr Zdzisławy Wawrzonowskiej /autorki sprawozdania/ oraz mgr. Mariusza Mielczarka. Finansował Urząd Wojewódzki w Olsztynie. Piąty sezon badań. Pobojuwisko bitwy z 1410 r.

Celem prac było przebadanie metodą archeologiczną terenu określonego przez szwedzkiego badacza S. Ekdahla jako doliny Wielkiego Strumienia. Miała ona rozdzielać wojska polsko-litewskie od krzyżackich w dniu bitwy 15 lipca 1410 r. Badany obszar położony jest około 900 m na południe od wsi Grunwald i około 1.000 m na zachód od drogi Grunwald-Lodwigowo. W 1983 r. zlokalizowano tam przy pomocy wykrywacza metali kilkadziesiąt punktów mogących wskazać na obecność w ziemi przedmiotów z metali ferrytycznych i nieferrytycznych. Eksploatację prowadzono na terenie oznaczonym w trakcie badań geofizycznych, jako kwadraty II i VI. Przylegają one bezpośrednio do drogi polnej. Wytyczono 7 wykopów o łącznej powierzchni 124 m². Pięć wykopów: nr 1 o wymiarach 4 x 4 m, nr 2 - 6 x 5 m, nr 3 - 4 x 4 m, nr 4 - 4 x 4 m, nr 5 - 2 x 5 m, usytuowanych zostało w kwadracie II, zaś dwa wykopu: nr 6 o wymiarach 10 x 2 m, nr 7 - 4 x 4 m, w kwadracie VI. Wymiary wykopów uwarunkowane były ilością wskazanych przez geofizyków punktów, wzięte także pod uwagę wielkość błędów w lokalizacji miejsc zalegania /miejsca te wskazywali geofizycy z dokładnością do 0,8 m/. Stratygrafia terenu wyglądała następująco: góra do poziomu 20-30 cm pod powierzchnią zalegała warstwa brunatnej próchnicy współczesnej, pod nią występowała około 25 cm warstwa próchnicy przemieszanej z piaskiem, a niżej twarda warstwa żółtawego piasku. Jedynie w wykopie nr 2 odnotowano skąd pisko dużych kamieni, stanowiące najprawdopodobniej pozostałość dawnej miedzy. Wydobyto głównie współczesne przedmioty metalowe /gwóźdź, kołec brony, część orczyka, fragment blachy miedzianej, fragment odkładnicy/. Zalegały one głównie w warstwie próchnicy współczesnej. Zamoczenia wymaga fakt, iż nie zawsze miejsca odkryć przedmiotów metalowych odpowiadały punktom wskazywanym przez geofizyków, niekiedy były oddalone od nich o kilka, a nawet kilkanaście centymetrów. Ponadto znalezionych zostało kilka przedmiotów metalowych nie zaznaczonych przez geofizyków. Oprócz metalowych przedmiotów znalezionych zostało kilkanaście charakterystycznych fragmentów ceramiki. Sądzić więc można, iż dalsze badania na tym obszarze nie rokuje powodzenia. W efekcie nie uzyskano potwierdzenia koncepcji S. Ekdahla. Badania tego- roczne zamykają dotychczasowy etap prac poszukiwawczych na Polach Grunwaldu.

POZNAN-STARE MIASTO
ul. Gołębia 2

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczna
Oddział w Poznaniu

Badania prowadził mgr Piotr Wawrzyniak. Finansowało Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków w Poznaniu. Pierwszy sezon badań. Średniowieczna kamienica mieszczkańska /XIII? - XIX/XX w. /.

Badania miały charakter wstępny - sondażowy /także ratowniczy w związku z prowadzonymi na terenie posesji robotami remontowo-budowlanymi/. Sondaż - wykop I o wymiarach 2,50 x 2,37 m zabito w części tylnej działki, na terenie oficyny. W sumie wyeksplorowane około 20 m³ ziemi.

W wykopie wydzielono 25 warstw użytkowych, w tym warstwy od 1 do 12 nowożytnie i współczesne /XVI-IX/XX w., głębokość od 0 do 1,40 /1,78 m/, poniżej warstwy wczesno-/?/ i średniowieczne /XIII /?/- XV w., głębokość od 1,40/1,78 m do 3,50/3,78 m/. Calej /warstwa 26/ w postaci drobnostarnistego barwy